

مبانی فقهی حق افشای اثر

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۹/۲۰

تاریخ تأیید: ۱۳۹۲/۱۱/۱۶

سیدحسین شبیری زنجانی*
میشم نعمتی**

چکیده

حقوق اخلاقی ناشی از خلق اثر فکری، از منافع غیرمادی (معنوی) پدیدآورنده‌اش حمایت می‌کند. با وجود بررسی اندک جنبه‌های مادی حقوق پدیدآورندگان آثار فکری در فقه امامیه، تاکنون ابعاد اخلاقی این حقوق مورد توجه عمیق فقه پژوهان قرار نگرفته است. موضوع اصلی این پژوهش بررسی مبانی فقهی «حق افشای اثر» به عنوان یکی از مشهورترین مصادیق حقوق اخلاقی است. در مقدمه این مقاله نخست با نگاهی گذرا به مفهوم و تاریخچه پیدایش حقوق اخلاقی و حق افشای اثر، جایگاه این حقوق در نظام حقوق رومی ژرمنی و نظام حقوق عرفی ترسیم شده است. سپس در جهت تبیین مشروعیت فقهی حق افشای اثر، براساس شیوه توصیفی - تحلیلی، استدلال‌هایی فقهی ارائه شده است. آیات دال بر عدل و انصاف، روایت «المجالس بالأمانة»، دلیل عقلی لزوم آزادی پدیدآورنده در افشای اثر، ادله اختیارات ولی فقیه و قواعد فقهی مانند قاعده حفظ نظام از جمله این استدلال‌هاست که به همراه تفهیم‌های صغروی و کبروی همچون اخص بودن دلیل از مدعا و پاسخ‌های نقضی، دلایل منتخب مانند آیات و روایات دال بر حرمت افشای سر تقریب و گستره آن مورد تحلیل واقع شده است.

واژگان کلیدی: حقوق مالکیت فکری، حقوق اخلاقی، حق افشای اثر، مبانی فقهی.

* استادیار و مدیر گروه مالکیت فکری دانشگاه قم / نویسنده مسئول (shshobeiri@yahoo.com).
** دانشجوی دکتری حقوق عمومی مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی
(meysammemati58@yahoo.com).